

Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek - politika
recenze knihy

Mezi aristokratickými rody zemí Koruny české nejvíce rozporů vzbuzují Lichtenštejnové. Konfiskace jejich majetku dle tzv. Benešových dekretů v roce 1945 a lichtenštejnskou stranou vyvolané soudní (neúspěšné) spory mnohdy provázejí „vášně a hněv“, avšak donedávna chybělo nestranné posouzení dějinné úlohy Lichtenštejnů. Ve Slezském zemském muzeu v Opavě se konala výstava *Knížata z Lichtenštejna - Páni země opavské a krnovské*, kterou byl hodnocen význam rodu. Část expozice se týkala Karla I. z Lichtenštejna (1569 – 1627) mj. prvního nositele knížecího titulu v zemích Koruny české, ale jeho úloha v postupně se proměňující společnosti zde nebyla zcela popsána. Bude kompletní analýzou kniha *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek – politika* od PhDr. Marka Vařeky?

Rozsáhlá a jak dokládá obsáhlý poznámkový aparát důkladně připravená publikace je koncipována převážně z ekonomického úhlu pohledu na život a politickou dráhu knížete. Osm kapitol textu tvoří syntézu - badatelský přístup autora umožňuje detailní poznání nepokojných časů přelomu předbělohorské a pobělohorské epochy, historie rodu Lichtenštejnů a dokazuje jeho zaujatost Karlem I. z Lichtenštejna. Čtivě vypráví příběh aristokrata, který sňatkem s Annou Marií z Boskovic nabyl značného jmění, konvertoval ke katolictví, byl ve službách třech panovníků, v okamžiku dějinného zlomu stál na straně císaře Ferdinanda II. a kterému se loajalita vyplatila. Byla to pouze loajalita habsburskému domu, která jej dosadila do pozice druhého muže království?

Nikoliv ... pobělohorského císařského komisaře a posléze královského místodržitele autor hodnotí ve všech souvislostech. Značným množstvím tabulek, které doplňují text, dokazuje Lichtenštejnovo ekonomické myšlení i schopnosti nutné k provozování finančních transakcí, jimiž byl znám a po Bílé Hoře jej předurčily mj. k členství v tzv. mincovním konsorciu. V této oblasti jej zajímavě srovnává s Karlem st. ze Žerotína (vzdělaný člověk, avšak špatný hospodář) a Albrechtem z Valdštejna (obdobně schopný jako Lichtenštejn, ale příliš ambiciózní). Kriticky analyzuje temné stránky kariéry Karla I. z Lichtenštejna při staroměstské exekuci i řízeném ekonomickém úpadku země a popisuje obtíže, které z tohoto konání vplynuly pro Karla Eusebia, Lichtenštejnova syna a dědice.

Autor analyzuje lidské vlastnosti Karla I. z Lichtenštejna - jeho disciplínu, vůli, rezervovanost, smysl pro spravedlnost vůči podřízeným i milostná dobrodružství. Značný prostor také věnuje sociálním vztahům knížete vůči jiným členům rodu Lichtenštejnů, politickým spojencům i protivníkům, duchovnímu mecenátu souvisejícímu s poutním místem ve Vranově u Brna a prostředí lichtenštejnských sídel – zámky Valtice, Lednice, Mikulov, Opava, Moravský Krumlov, Úsov, Krnov, Moravská Třebová, Bučovice, Kolštejn (Branná), Ruda nad Moravou, Zábřeh, Černá Hora, Prostějov, Plumlov, Lanškroun, Kostelec nad Černými lesy, Roztoky, Škvorec aj. - jsou reprodukovány na dobových rytinách či fotografiích a výtvarně zdařilými perokresbami (autor: Dali Figely) vizuálně rekonstruovány do stavební podoby časů Karla I. z Lichtenštejna.

Publikace obsahuje značné množství faktografických údajů. Obrazový doprovod se skládá ze snímků architektonických staveb, uměleckých děl převážně z lichtenštejnských sbírek, listin a heraldických památek. Záslouhou lektorské a redakční práce nelze nalézt nepřesnosti – ojedinělým příkladem je informace o panství v Roztokách – toto území v současnosti není administrativní součástí hlavního města Prahy. Autorův stylistický projev je brilantní, ale poněkud nesourodě zní význam některých slov, např. nazvání Karla I. z Lichtenštejna „manažerem“ a dobového ranhojiče „zubařem“ jsou současné výrazy.

Kníže Karel I. z Lichtenštejna spíše než sympatie vzbuzoval respekt, vždyť žil ve složité době, kterou zároveň pomáhal utvářet. Znal svoje místo v nejvyšších vrstvách stavovské společnosti, dodržoval soudobé zvyklosti a ve správný čas využíval příležitostí k ekonomickému vzestupu a zvýšení společenské prestiže. Kniha *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek – politika* je kvalitou mimořádná. Obsahuje kompletní analýzu života i kariéry schopného a významného aristokrata.

PhDr. Marek Vařeka: Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek – politika, ISBN: 978-80-88030-82-9, 776 str., 148 černobílých a 39 barevných vyobrazení, 2 mapy a 89 tabulek, 1. vyd., Bohumír NĚMEC – VEDUTA, nakladatelství a vydavatelství, České Budějovice v roce 2024

Autor textu: Stanislav Vaněk